

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ

Кияшко О. В., старший викладач

Постановка проблеми. Проблема впровадження та ефективного використання інформаційних технологій в професійній освіті при вивченні іноземних мов зумовлена потребами практики, насамперед, розширенням контактів між країнами в світі розширення співпраці, що вимагає досконалого володіння іноземними мовами, а також можливостями отримання міжнародної освіти та презентації власних досягнень у світовому просторі.

Аналіз останніх досліджень. Проблемою використання новітніх інформаційних технологій у освітньому процесі вищих навчальних закладів освіти займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці, педагоги та методисти як Дж.Андервуд, О.Андрєєв, Є.Бєлова, А.Бєрнадський, В.Бєспалько, В.Вороніна, Р.Гуревич, А.Дабагян, Т.Кашицин, П.Майер, В.Солдаткін, В.Тихомиров, Т.Ящур. Використання можливостей Інтернету в освіті вивчали І.Захарова, Є.Полат, В.Попов; особливості спілкування „педагог – студент” у процесі дистанційного навчання розглядали В.Бажєнова, П.Марков. Наукове обґрунтування принципів дистанційної освіти здійснено на основі й під впливом досліджень з проблем освіти дорослих такими науковцями як Д.Аветисян, С.Зінов’єв, А.Іванников, А. Мєлюхін.

Мета статті – розглянути можливості використання дистанційної освіти при вивченні іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Сучасна професійна освіта спрямована на підготовку високоосвічених, кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння і впровадження наукоємких та інформаційних технологій. Під інформаційними технологіями (IT, Information and Communication Technologies, ICT) розуміють сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з

метою збирання, обробки, зберігання, розповсюдження, відображення і використання інформації в інтересах її користувачів [4,с.7].

Соціальні проблеми сьогодення дедалі відчутніше формують стратегічні та тактичні орієнтири сучасної освіти. В інформаційному столітті роль освіти зростає ще й тому, що від того, що людина знає, що вона творить, як вона отримує, опрацьовує та передає інформацію, залежить її успіх. Професійна освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [1, с.13]. В умовах розбудови української держави, змінюється ситуація в системі професійної освіти, постає необхідність її динамічного розвитку та модернізації. Розвиток дистанційного навчання в Україні почав йти більш високими темпами у зв'язку з ухваленням наказів міністерства освіти і науки України «Про створення Українського центру дистанційної освіти» (від 7 липня 2000 року № 293), «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (від 21 січня 2004 року № 40).

В останні роки широкого застосування набули новітні методи навчання на основі комп'ютерів і комп'ютерних мереж. Такі тенденції пов'язані, передусім, з бурхливим розвитком комп'ютерної техніки, зменшенням її вартості, розробкою багатопланового програмного забезпечення. За таких умов впровадження в навчальний процес комп'ютерних технологій дозволяє значно підвищити кваліфікацію фахівців практично з усіх напрямів підготовки. У зв'язку з цим розвиток технічних засобів навчання на основі комп'ютерної техніки є актуальним завданням ВНЗ.

Стратегія покращення якості навчально-методичного забезпечення освітнього процесу полягає в тому, щоб організувати й практично реалізувати комплексний підхід, спрямований на системне розв'язання питань введення, розвитку та використання інформаційних навчальних технологій. Якісне і кількісне зростання бази комп'ютерних засобів навчання дозволить більш ефективно готувати фахівців, конкурентноспроможних на

світовому рівні. Виникає необхідність звертатись до сучасних зарубіжних видань, в яких дотримується принцип комунікативності, пропонується широкий спектр завдань та вправ. Інформаційне забезпечення допомагає реалізувати можливості, які створює комунікація.

Необхідно відзначити, що пошук шляхів і засобів, які б сприяли можливо більш ефективному навчанню, завжди був у центрі уваги теоретиків і практиків педагогіки. В процесі вирішення цих проблем викладачі змушені шукати нові ефективні методи та форми навчання у ВНЗ. У пошуках ефективних шляхів формування та вироблення стратегії освіти педагогічна наука звертається до різних джерел та залучає сучасні інноваційні засоби, які обов'язково включають в себе засоби інформаційних технологій. Зростання нетрадиційних форм навчання ще в минулі роки було тісно пов'язане з розширенням програми неперервної освіти, підвищення кваліфікації і перепідготовки спеціалістів.

Науковці стверджують, що на певних етапах навчання інформаційні засоби, наприклад, комп'ютер, доповнює викладача, коли викладач з його застосуванням презентує: джерело навчальної інформації (яке частково або повністю замінює інформацію від викладача або підручника); наочний посібник (якісно нового рівня з можливостями відео ефектів та телекомунікації); індивідуальний інформаційний простір; тренажер; засіб діагностики і контролю [5, с. 24].

Дистанційна освіта (ДО) - це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа. ДО пройшла декілька етапів у своєму розвитку. Основоположниками її вважаються Ч. Тусен – викладач французької мови і Г. Лангеншейден – член Берлінської спілки [3, с.15]. Така форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання. Дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної

аудиторії до віртуальної аудиторії. Система ДО має ряд переваг і значно розширює коло потенційних студентів. Одержати освіту дистанційно має можливість кожен, хто не може поєднувати навчання з роботою або проживає у віддаленій від обласних центрів місцевості, або студенти, що бажають паралельно одержати другу освіту. Дистанційна форма навчання підходить майже всім, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя.

Ефективність дистанційного навчання заснована на тому, що ті, кого навчають, самі відчувають необхідність подальшого навчання, а не піддаються тиску з боку. Вони мають можливість роботи з навчальними матеріалами в такому режимі й обсязі, який підходить безпосередньо їм. Ефект у значній мірі залежить від того, наскільки регулярно займається той, хто навчається. Послідовне виконання контрольних-діагностичних завдань і випускної роботи, а також підтримка у всіх питаннях з боку викладача-координатора забезпечує планомірне засвоєння знань.

Виділяють три типи технологій, які застосовуються при дистанційній освіті. Перша технологія - навчання на основі паперових і аудіоносіїв (навчально-методичні посібники, касети, підручники). Зі студентом працює викладач, який перевіряє виконання завдань, які надсилаються поштою, і готовий відповісти на питання студентів по телефону, або ж провести консультацію у спеціальних навчальних центрах. Друга технологія - телевізійно-супутникова. Вона дуже дорога і не дуже часто використовується. Третя технологія - Інтернет-навчання, або мережева технологія. Найчастіше у процесі дистанційного навчання використовується усі згадані вище технології у різних пропорціях [2, с 20].

Дистанційне навчання іноземним мовам разом з друкарськими засобами широко використовує можливості телебачення, відеозаписи, а останніми роками - CD-ROM. Останніми роками університети різних країн звернули увагу на те, що існує можливість використання комп'ютерних телекомунікаційних технологій для цілей навчання на відстані, у тому числі і

іноземним мовам. Програми дистанційного навчання іноземним мовам будуються на базових підручниках, що містять основну учбову інформацію, причому ці підручники не обов'язково можуть бути орієнтовані на дистанційне навчання, але повинні містити основну інформацію, давати основні знання.

Додатково до підручників використовуються професійно орієнтовані методичні розробки відповідних курсів, аудіо-матеріали, відеозаписи, компакт-диски і, нарешті, можливості комп'ютерних телекомунікаційних технологій, таких як електронна пошта, голосова пошта, електронні конференції, електронна дошка оголошень, програмні системи в Інтернет та інші [4, с.10]. Успішність і якість дистанційного навчання іноземним мовам великою мірою залежать від ефективності організації і методичної якості використовуваних матеріалів, а також керівництва, майстерності педагогів, що беруть участь в цьому процесі.

Розробляючи концепцію дистанційного навчання іноземним мовам, необхідно приймати до уваги, з одного боку, дидактичні властивості і функції телекомунікацій, мультимедійних засобів як технологічна основа навчання, а з іншої - концептуальні напрями дидактичної організації такого навчання як елементу загальної системи освіти на сучасному рівні.

Аналіз впровадження дистанційного навчання показує, що до реального контингенту потенційних студентів можна віднести тих, хто часто перебуває у відрядженнях, військовослужбовців, територіально віддалених слухачів, жінок, що перебувають у декретній відпустці, людей з фізичними вадами, тих, хто поєднує навчання й роботу, співробітників, що підвищують свою кваліфікацію тощо. Найбільш важливими компонентами дистанційного навчання є: створення практичних ситуацій під час навчального процесу, можливість проявити себе, самореалізуватися, чіткість організації навчального процесу, індивідуального підходу. Найменш важливими: участь у науково-дослідній роботі, можливість "показати себе". У процесі

дистанційного навчання студенти найчастіше використовують навчальний матеріал на паперових носіях і в електронному вигляді.

Варто відзначити, що ДО - доступна можливість одержати освіту за кордоном з мінімальними фінансовими витратами при великому виборі спеціальностей. Тому впровадження дистанційного навчання вимагає вирішення багатьох питань, наприклад, нормативно-правове забезпечення процесу, але насамперед потрібно створити технічну і технологічну бази, забезпечити наявність комплексу навчально-методичних матеріалів (на основі інформаційних комп'ютерних технологій) і підготовку кадрів та адміністративних структур. Бо зрозуміло, що якість університетських курсів дистанційної освіти, які надаються в електронному вигляді, має бути не нижчою за якість традиційного навчання.

Виходячи з вище викладеного матеріалу можна виділити такі переваги дистанційної освіти при вивченні іноземних мов :

1. Гнучкість - студенти або слухачі, що одержують дистанційну освіту, в основному не відвідують регулярних занять, а навчаються у зручній для себе час та у зручному місці.

2. Модульність - в основу програми дистанційної освіти покладається модульний принцип; кожний окремий курс створює цілісне уявлення про окрему предметну область, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам.

3. Паралельність - навчання здійснюється одночасно з професійною діяльністю (або з навчанням за іншим напрямком), тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності.

4. Економічність - ефективне використання навчальних площ та технічних засобів, концентроване і уніфіковане представлення інформації, використання і розвиток комп'ютерного моделювання призводять до зниження витрат на підготовку фахівців.

5. Технологічність - використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій.

6. Велика аудиторія і соціальна рівність - рівні можливості отримання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу, що дає змогу значно розширити кількість студентів.

7. Роль викладача - дистанційна освіта розширює і оновлює роль викладача, робить його наставником-консультантом, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати ті курси, які він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій.

8. Позитивний вплив на студента (слухача) - підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що отримує дистанційну освіту, за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення.

Серед недоліків використання дистанційної освіти при вивченні іноземних мов можна виділити:

1. Відсутність іноді так необхідної кількості особистісного спілкування між викладачем та студентом (відбувається менш ефективна, безособистісна передача знань). Також не вистачає спілкування з колегами-студентами для обміну досвідом.

2. Необхідність наявності у студента сильної особистої мотивації, вміння навчатися самостійно, без постійної підтримки та підштовхування з боку викладача.

3. Відсутність можливості негайного практичного застосування отриманих знань із наступним обговоренням з викладачем питань, що виникли і роз'ясненням ситуації на конкретних прикладах.

4. Студенти не завжди можуть забезпечити себе достатнім технічним обладнанням - мати комп'ютер та постійний вихід у Інтернет.

Висновок. Система дистанційної освіти є одним з варіантів модернізації та покращення професійної освіти. Але ця система все ще потребує подальшого розвитку для того щоб стати невід'ємним додатком до загальної системи отримання професійної освіти, але тільки за умови її ретельної розробки та впровадження.

Актуальними напрямками подальшої розробки даної проблеми є розробка методичної системи вивчення іноземних мов дистанційно.

Література:

1. Андреев А.А Компьютерные и телекоммуникационные технологии в сфере образования // Школьные технологии, 2001. №3.
2. Ибрагимов И. М. Информационные технологии и средства дистанционного обучения: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А.Н. Ковшова. - М.: Издательский центр "Академия", 2005.
3. Полат Е. С. Теория и практика дистанционного обучения: Учеб. пособие / М.: Изд. Центр "Академия", 2004.
4. Клейнер А., Сенге П., Робертс Ш. Танец перемен: новые проблемы самообучающихся организаций: Пер. с англ. / М., 2004.
5. Молахов В. М. Проектирование современной модели дистанционного образования// Матеріали четвертої Міжнародної наукової конференції «Динаміка наукових досліджень 2005.»- Дніпропетровськ, 2005.